

Wsparcie osób doświadczających przemocy w kontekście środowisk uchodźczych / migranckich.

I. Wprowadzenie

Polska do tej pory była społeczeństwem raczej homogenicznym, nie mającym doświadczenia z potrzebami uchodźców przez co dziś nie posiada infrastruktury, systemu logistycznego oraz odpowiedniego prawa - procedur i by skutecznie reagować na kryzys uchodźczy.

Tymczasem sytuacja od kilku lat się zmienia - Polska, jako kraj frontowy UE staje się coraz częstszą destynacją dla uchodźców ze Wschodu a kryzys migracyjny narasta, zwłaszcza na wschodniej granicy kraju z Białorusią skąd do Polski docierają uchodźcy polityczni z Białorusi ale także migranci z Bliskiego Wschodu, traktujący Białoruś jako kraj przesiadkowy do Polski. Obecny kryzys na polsko- białoruskiej granicy jest szeroko komentowany w Europie jako negatywny przykład reagowania na falę uchodźców, którzy mimo obostrzeń przedostają się do Polski przez zieloną granicę. Kryzys migracyjny nasilił się także po wybuchu wojny w Ukrainie (ponad 13 mln. osób przekroczył granicę z Polska) oraz po zajęciu Afganistanu przez Talibów, gdy wówczas do Polski ewakuowano dawnych współpracowników polskiego wojska.

Uchodźców/ migrantów drogą legalną lub nie, przybywa, ale brakuje systemowej opieki nad tymi osobami.

Wszystkie te elementy sprawiają, że uchodźcy/ migranci znajdują się w złej kondycji psychicznej, co zwiększa ryzyko przemocy domowej.

Sytuacja uchodźców/migrantów znajdujących się daleko od rodziny, domu, często doświadczających poczucia zagrożenia i samotności, zwiększa poziom leku i stresu. Wówczas trudno podejmować poważne i racjonalne decyzje. W takich przypadkach pomoc wymaga zwykle dużej cierpliwości i zrozumienia, choć dla osoby pomagającej może być to niezwykle obciążające.

Zaś osoby z doświadczeniem migranckim/uchodźczym są szczególnie bezbronni, gdyż napotykają wiele barier w ubieganiu się o pomoc i jej otrzymywaniu. Te bariery mogą mieć charakter kulturowy, ekonomiczny, praktyczny i/lub prawny.

Z tych powodów osoby z doświadczeniem migranckim/uchodźczym często boją się zgłaszać policji akty przemocy domowej lub szukać

innych form pomocy. Ten strach powoduje, że wiele z tych osób wciąż pozostaje w związkach, w których dochodzi do przemocy.

Poza tym przemoc domowa jest globalnym problemem, jej rozumienie i traktowanie może różnić się w zależności od kultury, tradycji oraz społecznych norm danego regionu. Wschodnie obszary Europy, takie jak Ukraina i Białoruś, również wykazują pewne specyficzne cechy w tym obszarze, które warto zrozumieć, szczególnie w kontekście pracy z migrantkami/ uchodźczyniami doświadczającymi przemocy.

Zatem bez interwencji uwzględniającej kwestie kulturowe osoba doświadczająca przemocy ze środowisk uchodźczych/migranckich może odczuwać, że nie ma innej opcji niż pozostanie w związku, w którym dochodzi do przemocy. Proponowany Państwu poradnik zawiera zbiór wskazówek do przydatnych w pracy z osobami z doświadczeniem uchodźczym / migranckim.

Poradnik został opracowany przez międzynarodowe grono ekspertek związanych z Fundacją HumanDoc działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Poradnik jest częścią projektu Projekt, „Ograniczenie ryzyka doświadczania przemocy domowej w środowisku uchodźczyń i migrantek,” jest finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny.

II. Główne obawy osób z doświadczeniem uchodźczym/migranckim w kontekście przemocy domowej

Często żyją w izolacji, z dala od rodziny i znajomych, nie władając ani językiem polskim, ani angielskim, nie mając stabilnego źródła dochodu.

Pochodzą z kultur, w których temat przemocy domowej jest tabu.

Nie zdają sobie sprawy z ochrony, jaką zapewnia im polskie prawo.

Obawiają się, że ujawnienie przemocy spowoduje wykluczenie ze strony rodziny lub społeczności.

Nie potrafią / nie mogą skorzystać z dostępnego wsparcia, ponieważ usługi nie są dostępne w ich języku, a tłumacze są trudno dostępni.

Mogą oceniać, że dostępne w ich społeczności usługi nie są dostosowane do ich potrzeb kulturowych.

Obawiają się konfrontacji z systemem prawnym i jego przedstawicielami - ta obawa jest wynikiem kulturowej nieufności dotyczącej służb jak policja czy urzędnicy.

W życiu społecznym często polegają na męskich członkach rodziny.

Obawiają się, że „państwo” zabierze im dzieci.

Obawiają się, że zgłoszenie przemocy spowoduje deportację sprawcy, co z kolei sprawi, że sami sobie nie poradzą bo np. sprawca był jedynym żywicielem rodziny.

III. Różnice kulturowe w traktowaniu przemocy domowej z uwzględnieniem perspektywy uchodźczyń/ migrantek ze Wschodu (ze szczególnym uwzględnieniem Białorusi i Ukrainy).

Koncepcja rodziny i roli kobiet:

W Ukrainie i Białorusi tradycyjne role w rodzinie związane z płcią nadal są silnie zakorzenione. Od kobiet często oczekuje się, że będą pełnić tradycyjne funkcje opiekuńcze i domowe.

Przemoc domowa może być postrzegana jako „sprawa rodziny” i utrzymywanie jej w tajemnicy może być uważane za ważne dla utrzymania reputacji rodziny.

Spółeczna presja i uprzedzenia:

W niektórych przypadkach, szczególnie na wsiach, przemoc domowa może być akceptowana lub bagatelizowana przez społeczność.

Kobiety, które próbują ujawnić przemoc, mogą napotykać na opór ze strony społeczności lub nawet własnej rodziny.

Prawo i instytucje:

System prawny i instytucje w tych krajach mogą nie być wystarczająco rozwinięte, aby efektywnie reagować na przemoc domową.

Brak dostępu do pomocy prawnej i wsparcia może sprawić, że osoby doświadczające przemocy trudniej znajdą pomoc.

Kulturowa wrażliwość:

Zwracamy uwagę na to, by pracownicy pomocy społecznej byli świadomi różnic kulturowych i społecznych, które mogą wpływać na to, jak migrantki doświadczające przemocy rozumieją swoją sytuację i jakie wsparcie potrzebują.

Język i komunikacja:

Dla migrantek, które nie mówią płynnie po polsku, trudności z komunikacją mogą utrudniać zgłaszanie przemocy i poszukiwanie wsparcia. Ważne jest zapewnienie tłumacza lub materiałów informacyjnych w języku migrantek.

Edukacja i świadomość:

Zalecamy by pracownicy pomocy społecznej działali jako edukatorzy i budować świadomość migrantek na temat ich praw i dostępnych zasobów wsparcia.

Dostępność wsparcia:

Konieczne jest zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług wsparcia, które uwzględniają kulturowe różnice i potrzeby migrantek.

Różnice kulturowe w traktowaniu przemocy domowej na wschodnich obszarach, takich jak Ukraina i Białoruś, wymagają od pracowników pomocy społecznej i organizacji zajmujących się prawami kobiet wyjątkowej wrażliwości i elastyczności. Praca z migrantkami doświadczającymi przemocy musi uwzględniać te różnice i dążyć do stworzenia bezpiecznego i wspierającego środowiska, w którym ofiary przemocy mogą znaleźć pomoc i wsparcie, niezależnie od swojego pochodzenia kulturowego czy języka.

IV. Wyzwania związane z pracą z migrantkami doświadczającymi przemocy

Problem przekonania “biję, więc kocham”

W krajach post-sowieckich utrzymuje się przekonanie, że przemoc jest formą wyrażania miłości. To przekonanie jest obecne w społeczeństwie od dłuższego czasu i nadal jest przekazywane z pokolenia na pokolenie.

Reakcje społeczne a przemoc

W małych miejscowościach przemoc wobec kobiet jest często

akceptowana jako norma społeczna. Gdy osoba doświadczająca przemocy próbuje przerwać cyklu przemocy, informacje te są powszechnie omawiane i komentowane przez lokalną społeczność, co może dodatkowo traumatyzować osobę doznającą przemocy i narażać ją na ostracyzm ze strony społeczności lokalnej.

Ograniczenia danych statystycznych na Ukrainie

Statystyki dotyczące przemocy domowej na Ukrainie są często niepełne ze względu na niski poziom zgłaszania tego typu przestępstw i okresy trwania konfliktów zbrojnych. Jednak dane Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wskazują na odnotowanie około 35 tysięcy przypadków przemocy w rodzinie, w tym 136 zabójstw w wyniku przemocy, w 2020 roku.

Tabu wokół przemocy

Mimo postępującego rozwoju społeczeństwa, temat przemocy pozostaje wciąż tematem tabu w Ukrainie. Ofiary często boją się zgłaszać przemoc z powodu obawy przed odrzuceniem, wstydu czy braku wsparcia ze strony bliskich.

Wsparcie instytucjonalne dla osób doświadczających przemocy

Mimo istnienia instytucji wspierających osoby doświadczające przemocy, istnieją bariery utrudniające skorzystanie z pomocy i ochrony. Wciąż zdarza się, że policja może nie przyjąć zgłoszenia uznając, że doszło do „awantury domowej” i nie jest to sprawa dla służb. Później zaś, nawet gdy sprawa trafi do sądu procedury są tak długie i męczące, że osoba doświadczająca z jednej strony przez długi czas nie dostaje żadnej realnej pomocy, a z drugiej jest zmęczona przeciągającymi się procedurami.

Normalizacja przemocy w wychowaniu dzieci

Wielu ludzi w krajach postsowieckich nadal uważa, że przemoc jest akceptowalną metodą wychowawczą, która ma na celu nauczanie posłuszeństwa. Klapsy i inne formy przemocy wobec dzieci są tolerowane, nawet publiczne wymierzenie kary cielesnej nie spotka się z reakcją społeczną.

Trudności dostępu do pomocy w czasie konfliktu zbrojnego

W okresach konfliktów zbrojnych, instytucje i organizacje oferujące wsparcie osobom doświadczającym przemocy mogą być ograniczone, co utrudnia uzyskanie pomocy. Konflikty zbrojne w Ukrainie pogłębiają problem przemocy domowej, powodując napięcia i traumatyzację w rodzinach.

Związek konfliktu zbrojnego z przemocą domową

Konflikty zbrojne zwiększają napięcia w rodzinach, co prowadzi do wzrostu przypadków przemocy domowej wobec kobiet. Dodatkowo, mężczyźni będący wojskowymi często nie otrzymują odpowiedniej pomocy psychologicznej po okrucieństwach wojny, przez co traumę zaczynają odreagowywać na bliskich stając się czasem nieświadomie sprawcami przemocy.

Niedostateczna efektywność instytucji wspierających osoby doświadczające przemocy

Instytucje oferujące pomoc osobom doświadczającym przemocy często są obciążone biurokracją, co może wpływać na ich efektywność. Wiele kobiet na Ukrainie nie zgłasza przemocy i nie szuka pomocy z powodu braku skutecznych środków zapobiegawczych i wsparcia.

Lęk uchodźczyń/ migrantek przed zgłaszaniem przemocy

Uchodźczynie/ migrantki często odmawiają zgłaszania przemocy z powodu wstydu, braku świadomości prawnych i dostępnych usług pomocy, a także finansowej zależności od oprawcy, braku zaufania do instytucji, manipulacji oraz obaw przed eskalacją konfliktu i trudnościami językowymi.

Przemoc na odległość

Kobiety, które przybyły na tereny kraju emigracyjnego wraz z dziećmi, często doświadczają przemocy na odległość ze strony swoich partnerów, którzy manipulują nimi, zakazują im pracy lub nadmiernie kontrolują ich działania online. Niektóre z nich wracają do przemocowych partnerów, nie zdając sobie sprawy, że mają możliwość uzyskania pomocy w kraju przyjmującym.

V. Nadużycia w społeczności migrantów - przykłady

Przemoc domowa to wzorzec agresywnego zachowania, którego celem jest przejęcie kontroli nad drugą osobą, co może obejmować: groźby, znęcanie się emocjonalne, seksualne lub ekonomiczne, zastraszenie, pozbawienie, izolacja społeczna, lub wielokrotne pobicie i napaść. Osoby doświadczające przemocy w społeczności imigrantów mogą być narażone na następujące taktyki władzy i kontroli stosowane przez sprawcę przemocy:

Pozbawienie lub odcięcie od praw obywatelskich lub pobytowych:

Np. poprzez niezłożenie dokumentów w celu zalegalizowania statusu uchodźcy/ migranta lub wycofywanie dokumentów, które zostały złożone, albo zabranie dokumentów.

Nadużycia ekonomiczne:

Np. poprzez niezłożenie dokumentów w celu zalegalizowania statusu uchodźcy/ migranta lub wycofywanie dokumentów, które zostały złożone, albo zabranie dokumentów.

Ale także:

- Uniemożliwianie osobie zdobycia szkolenia zawodowego lub nauki, co jest także formą izolacji.
- Zmuszanie osoby doświadczającej przemocy do pracy, gdy nie posiada ona pozwolenia na pracę.
- Zmuszanie osoby do podpisania dokumentów (np. formularzy IRS itp.), których nie rozumie.

Przemoc psychiczna:

Poniżające i poniżające uwagi kierowane bezpośrednio do osoby doświadczającej przemocy lub o niej.

Wykorzystywanie wieku, braku umiejętności językowych, różnic w normach kulturowych i/lub niepełnosprawności osoby do kontroli nad nią.

Zastraszenie:

Ukrywanie lub niszczenie ważnych dokumentów osoby doświadczającej przemocy, takich jak paszport, dowód osobisty, Zielona Karta, akty urodzenia, karta ubezpieczenia zdrowotnego itp.

Niszczenie sentymentalnej własności osobistej osoby doświadczającej przemocy.

Izolacja:

Uniemożliwianie osobie komunikowania się z rodziną i przyjaciółmi lub spotkania się z nimi.

Uniemożliwianie osobie doświadczającej przemocy nauki języka kraju przyjmującego.

Wykorzystywanie seksualne:

Nazywanie osoby prostytutką lub „panną młodą wysyłkową”.

Zmuszanie osoby doświadczającej przemocy do uprawiania seksu z innymi osobami za pieniądze.

Napaść na tle seksualnym.

Zagrożenia:

Grożenie wyrządzeniem krzywdy rodzinie osoby doświadczającej przemocy lub zaprzestaniem wsparcia finansowego dla jej rodziny.

Używanie dzieci:

Grożenie zabranieniem dzieci osoby doświadczającej przemocy, powoływanie się na nieistniejące prawa, nadinterpretacje.

Osoby stosujące przemoc w związkach intymnych:

Używają przemocy jako środka zdobycia i utrzymania władzy i kontroli nad swoimi partnerami.

Zwiększają intensywność przemocy, gdy techniki władzy i kontroli przestają być skuteczne.

Manipulują pragnieniami swoich partnerów dotyczącymi jedności i zachowania rodziny, aby usprawiedliwić obraźliwe zachowanie.

Używają „norm kulturowych” jako narzędzia ucisku.

Podkreślamy, że każda osoba doświadczająca przemocy domowej zasługuje na wsparcie i pomoc, niezależnie od jej statusu imigracyjnego. Oferowanie wsparcia, informacji i zachęcanie do zgłoszenia przemocy może pomóc w ochronie osoby doświadczającej przemocy i zakończeniu cyklu przemocy w jej życiu.

Okłamują osoby doświadczające przemocy wmawiając im, że zostaną deportowane / trafią do więzienia.

Wmawiają osobom doświadczającym przemoc, że zgłoszenie przemocy na policję spowoduje deportację jej lub jej dzieci.

Wykorzystywanie bariery językowej poprzez podawanie nieprawdziwych informacji podczas tłumaczenia w rozmowach z policją,

sędziami, lekarzami lub innymi osobami sprawującymi władzę, gdy osoba doświadczająca przemocy nie ma niezależnego tłumacza.

Rady w pigułce

Przemoc domowa to trudny i wrażliwy temat, który wymaga wrażliwości, empatii i odpowiedniej wiedzy. Kiedy obcokrajowcy proszą o wsparcie w związku z przemocą domową, ważne jest, aby zapewnić im odpowiednią pomoc. Oto kilka kroków, na które należy zwrócić uwagę:

Słuchaj i okazuj empatię:

Kiedy obcokrajowcy proszą o wsparcie w przypadku przemocy domowej, ważne jest, aby słuchać ich z uwagą i okazywać empatię. Pozwól im opowiedzieć swoją historię i wyrazić swoje uczucia.

Zbuduj zaufanie:

W relacji z osobą doświadczającą przemocy ważne jest poczucie bezpieczeństwa i zaufanie. Ale UWAGA co do obietnic o poufności rozmów - w polskiej perspektywie przemoc jest przestępstwem ściganym z urzędu, a procedury pomocowe tj. Niebieska Karta, uruchamia się nawet bez zgody pokrzywdzonych, a nawet wbrew woli. Dlatego nie możemy zapewnić tajemnicy, kiedy mówimy o przemoc, zwłaszcza gdy mamy zagrożenie zdrowia, życia, bezpieczeństwa.

Zrozum kulturowe konteksty:

Obcokrajowcy mogą mieć różne kulturowe i religijne przekonania oraz zwyczaje, które wpływają na ich sytuację. Zrozumienie tych kontekstów jest istotne w świadczeniu skutecznego wsparcia.

Dostarcz informacji:

Oferuj im informacje na temat dostępnych usług i organizacji pomagających osobom poszkodowanym przez przemoc domową. Obejmuje to numery telefonów do linii pomocy, schronisk, klinik i organizacji wspierających.

Pomóż w znalezieniu wsparcia prawnego:

Jeśli osoba poszkodowana potrzebuje pomocy prawnej, skieruj ją do specjalistów zajmujących się prawem rodzinnym i imigracyjnym, którzy są obeznani z prawami obcokrajowców.

Bezpieczeństwo jako priorytet:

Zawsze stawiaj bezpieczeństwo osoby doświadczającej przemocy na pierwszym miejscu. Pomóż jej w opracowaniu planu bezpieczeństwa, który może obejmować zmianę miejsca zamieszkania, unikanie kontaktu z agresorem i ochronę dokumentów tożsamości.

Tłumacz i udzielaj wsparcia w komunikacji:

Jeśli osoba poszkodowana nie włada językiem kraju, w którym przebywa, pomóż jej w znalezieniu tłumacza lub udzielaj wsparcia w komunikacji, aby zapewnić jej dostęp do potrzebnych usług.

Wspieraj psychologicznie:

Przemoc domowa może wywoływać trwałe obrażenia psychiczne. Oferuj wsparcie w postaci rozmów, kieruj do specjalistów: terapeutów lub grup wsparcia.

Pomóż w zgłoszeniu przemocy:

Jeśli osoba doświadczająca przemocy zgodzi się na to, pomóż jej w zgłoszeniu przemocy organom ścigania. Pamiętaj o dokumentowaniu dowodów, takich jak kontuzje i obrażenia.

Współpracuj z odpowiednimi organizacjami:

Nawiąż kontakty z lokalnymi organizacjami i instytucjami, które specjalizują się w pomocy osobom poszkodowanym przez przemoc domową. Współpraca może zwiększyć skuteczność pomocy.

Edukuj się i podnoś świadomość:

Pozyskuj wiedzę na temat przemocy domowej, zwłaszcza w kontekście obcokrajowców. Ucz się o prawach imigracyjnych i konsekwencjach prawnych związanych z przemocą domową.

Pamiętaj, że każda sytuacja jest inna, dlatego istotne jest dostosowanie podejścia do indywidualnych potrzeb i okoliczności osoby doświadczającej przemocy. Przemoc domowa to problem globalny, który wymaga zrozumienia i wsparcia bez względu na pochodzenie kulturowe czy narodowość osoby poszkodowanej.

UWAGA - Jeżeli mamy do czynienia z bardzo wysokim poziomem przemocy w domu, trzeba pamiętać że próba odcięcia/odejście ze związku może się wiązać z eskalacją przemocy, dlatego tak ważne jest dobre przygotowanie do takiego kroku i poważne wsparcie osoby doświadczającej przemocy.

Chcesz wiedzieć więcej?

**Sprawdź nasz bezpłatny
interdyscyplinarny kurs akademicki dt.
mechanizmów przemocy domowej na:**

<https://humandoc.pl/ekurs/>

KLUBY KOBIET – BEZPIECZNA PRZESTRZEŃ DEDYKOWANA UCHODŹCZYNIOM/ MIGRANTKOM.

Kluby Kobiet zostały utworzone w celu zapewnienia bezpiecznej przestrzeni dla uchodźczyń/migrantek, by mogły one otrzymać wsparcie i uzyskiwać informacje, jak reagować na przemoc. Kluby prowadzone są przez liderki, które same doświadczyły kryzysu uchodźczego/migracyjnego, a jednocześnie zostały przeszkolone z udzielania „pierwszej pomocy w przeciwdziałaniu przemocy” i cały czas się szkolą. Do tej pory w spotkaniach klubów uczestniczą kilkadziesiąt osób. Liderki klubów wielokrotnie wspierały beneficjentki podczas składania zawiadomienia na policję, telefonicznie udzielały wsparcia kobiecie, która właśnie doświadczyła przemocy, asystowały przy zgłaszaniu policji wykorzystywania seksualnego wobec dzieci, ale także były świadkami tego, jak beneficjentki przyznawały, że po uczestnictwie w kursie dowiedziały się, że same stosują przemoc wobec swoich dzieci czego wcześniej nie były świadome.

● **Łódź - Liderka Nadzeya**

📍 ul. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich 9, 90-001 Łódź

🕒 Piątki, godz. 17:30-20:00

Białystok - Liderka Eleonora ●

ul. Świętego Rocha 3, 15-879 Białystok 📍

Środy, godz. 16:00-18:00 🕒

● **Gdańsk - Liderka Olena**

📍 ul. Karmelicka 1, 80-851 Gdańsk

Poniedziałki, godz. 18:00-20:00

Lublin - Liderka Katerina ●

ul. Stanisława Leszczyńskiego 23, 20-068 Lublin 📍

Poniedziałki, godz. 12:00-14:00 🕒

● **Zielona Góra - Liderka Tetiana**

📍 ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego 35, 65-021 Zielona Góra

🕒 Czwartki, godz. 18:00-20:00

Opole - Liderka Lesia

ul. Ozimska 8/8, 45-057 Opole

🕒 Piątki, godz. 18:00-20:00

● **Warszawa - Centrum Integracji dla Uchodźców**

📍 ul. Bracka 5 lokal 8, 00-501 Warszawa

+48 574 191 621

wawacentrum@humandoc.pl

